

**Силабус курсу “Усна історія: теорія і методологія”
2020–2021 навчального року**

Назва курсу	Усна історія: теорія і методологія
Адреса викладання курсу	Інститут народознавства НАН України
Науковий відділ за яким закріплена дисципліна	Відділ соціальної антропології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 гуманітарні науки; 032 історія та археологія
Викладачі курсу	Кісь Оксана Романівна , в.о. завідувача відділом соціальної антропології, докторка історичних наук, старша наукова співробітниця
Контактна інформація викладачів	kis@ucu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Щосереди, 12:00–15:00 год. (пр. Свободи, 15, каб. 54)
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс знайомить з історією становлення, інституціями, теорією та методологією усної історії. Студенти здобудуть ґрунтовні знання та практичні навички для самостійної розробки та здійснення досліджень у форматі усної історії у контексті етнологічних та історико-антропологічних студій української культури. Передбачено вивчення принципів дизайну та поетапної реалізації усноісторичного дослідження – від формулювання теми до оприлюднення результатів. Студенти опанують конкретні методи і техніки інтерв’ювання, навчатимуться належно оформляти та архівувати усноісторичні документи, а також здійснювати їх аналітичне опрацювання. Велику увагу приділено етичним та правовим аспектам практики усної історії у постсоціалістичному контексті.
Коротка анотація курсу	Дисципліна “ Усна історія: теорія і методологія ” є нормативною дисципліною зі спеціальності 032 історія та археологія для освітньої програми “ історія та археологія ”, яка викладається в 4 семестрі в обсязі трьох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Мета курсу – сформувати у студентів всебічні знання теорії та методології усної історії, виробити практичні уміння щодо застосування методів усної історії (інтерв’ю) у польових дослідженнях та навички використання усноісторичних джерел в соціально-антропологічних і етнологічних дослідженнях. Завдання – навчити слухачів самостійно розробляти дизайн та реалізувати усноісторичний проект, правильно зберігати усноісторичні документи та коректно оприлюднювати результати усноісторичних досліджень.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. Адорно Т. Проработка прошлого // НЗ, № 40-4, 2005 2. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної

- пам'яті. Київ: Ніка-Центр, 2012
3. Грінченко Г. Г. Усна історія: Методичні рекомендації з організації дослідження: Для студентів і аспірантів. Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007.
  4. Грінченко Г. Концепція історичної пам'яті та дослідження політики пам'яті в сучасних соціально-гуманітарних студіях // Грінченко М. Між визволенням і визнанням: Примусова праця в нацистській Німеччині в політиці пам'яті СРСР і ФРН часів «холодної війни». Харків: НТМТ, 2010, с. 19-90
  5. Грінченко Г. Усна історія примусу до праці: метод, контексти, тексти. Харків: НТМТ, 2012
  6. Грінченко Г., Реброва І., Романова І. Усна історія в пострадянських дослідницьких практиках (на прикладах сучасних Білорусі, Росії і України) // Український історичний журнал, № 4, 2012
  7. Грінченко Г.Г. Методичні рекомендації з аналізу наративних інтерв'ю. Для студентів і аспірантів. – Х.: Харківський національний університет імені В.Н. Карабіна, 2008. – 32 с.
  8. Женская устная история: Гендерные исследования / Сост. А.Пето. В 2-х тт. Бишкек, 2004.
  9. Кісь О. Усна історія: концептуальні засади // Наукові записки ТНПУ ім.В.Гнатюка. Серія “Історія”, вип. 2, ч. 3, 2015. С. 212–220.
  10. Кісь О. Усна жіноча історія як феміністський проект: західні теорії, пострадянські контексти, українські практики // Народознавчі Зошити, №6, 2015, С. 1386-1405
  11. Коннертон Пол. Як суспільства пам'ятають. Київ: Ніка-Центр, 2004
  12. Національна та історична пам'ять: словник ключових термінів / кер. Авт. Кол. А.Киридон. Київ: Пріоритети, 2013
  13. Нора П. Всемирное торжество памяти // НЗ, № 40-41, 2005
  14. Нора П'єр. Теперішнє, нація, пам'ять. Київ: Кліо, 2014
  15. Почути травму. Розмови з провідними спеціалістами з теорії та лікування катастрофічних досвідів. Інтерв'ю провела Кеті Карут. Київ: Дух і літера, 2017
  16. Рикёр П. Память, история, забвение. М.: Изд-во гуманитарной литературы, 2004
  17. Сурева Н. Правила видання джерел усної історії (проект). — Запоріжжя, 2005.
  18. Схід/Захід: Іст.-культ. зб. – Вип. 11–12: Спец. вид.: Усна історія в сучасних соціально-гуманітарних студіях: теорія і практика досліджень / За ред. В. Кравченка, Г. Грінченко. — Х.: ТОВ «НТМТ», 2008
  19. Томпсон П. Устная история: Голос прошлого. – М., 2003.
  20. У пошуках власного голосу: Усна історія як теорія, метод та джерело. Зб. наук. ст. / За ред. Г. Г. Грінченко, Н. Ханенко-Фрізен. – Харків: ПП «ТОРГСІН ПЛЮС», 2010
  21. Україна Модерна. Число 11, 2007 - тема номера "Усна історія" / за ред. О.Кісь
  22. Устная история и биография: женский взгляд / Под ред. Е Мещеркиной. Москва, 2004
  23. Хальбвакс М. Коллективная и историческая память // НЗ, № 40-41,

2005

24. Хрестоматія по усній історії / Пер., сост., введ., общ. ред. М.В.Лоскутовой. СПб., 2003
25. Шацька Б. Минувле-пам'ять-міт. Чернівці: Книги-XXI, 2011
26. Gardner G. Unreliable memories and other contingencies: problems with biographical knowledge // Qualitative Research. 2001, Vol. 1(2): P. 185-204.
27. Grele R.J. Envelopes of Sound: The Art of Oral History. – NY, 1991.
28. Irwin-Zarecka I. Frames of Remembrance: The Dynamics of Collective Memory. New Brunswick-London: Transaction Publishers, 1994.
29. Khubova D., Ivankiev A., Sharova T. After Glasnost: Oral History in the Soviet Union // Memory and Totalitarianism. International Yearbook of Oral History and Life Stories, ed. by Passerini, Luisa. Vol. 1. Oxford University Press, 1992. – P. 89-101
30. Oral history: an interdisciplinary anthology, ed. by Dunaway, David K. and Willa K. Baum, 2nd ed. California, 1996
31. Ritchie, Ronald A. Doing Oral History. New York, 1995.
32. The Oral History Reader, ed. by Perks, Robert and Alistair Thomson. London-New York, 1998
33. A Tool Kit: Twenty Strategies for Reading Life Narratives // Reading Autobiography: A Guide for Interpreting Life Narratives / Ed by Smith A.S., Watson J. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2001. – P. 165-180

Додаткова література:

1. Белановский С.А. Типы интервью в социальных исследованиях // Белановский С.А. Индивидуальное глубокое интервью. – С.37-48 <https://studfile.net/preview/6208195/page:21/>
2. Журавлев В.Ф. Нарративное интервью в биографических исследованиях // Социология: 4 М. 1993-4, № 3-4, С. 34-43
3. Кісь О. З відстані двадцяти років: роздуми про конференції з усної історії у 1994 і в 2014 роках // Україна Модерна, 11 листопада 2014 <http://uamoderna.com/event/z-vidstani-20-rokiv>
4. Кісь О. Усна історія в Україні: практика польових досліджень. Рецензія на: [Грінченко Г. Г. Усна історія: методичні рекомендації з організації дослідження. — Харків, 2006. — 28 с.] // Вісник Харківського національного університету. – № 767. – Вип. 9. – Серія “Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки”. Харків, 2007. – С. 147-152 https://social-anthropology.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Kis_review_Grinchenko_metodychka.pdf
5. Кісь О. Усна історія: теоретичні засади та методика автобіографічного дослідження // Наукові записки з української історії. Вип. 19. – Переяслав-Хмельницький: ПХДПУ, 2007. – С. 431- 439
6. Принс Гвін. Усна історія // Нові перспективи історієписання / за ред. П.Берка. – К.: Ніка-Центр, 2004. – С.149-193
7. Скокова Л. Класифікація особистих документів і способи їх збирання // Скокова Л. Біографічні дослідження в соціології: традиція і сучасний досвід. – Київ. 2004. – 77-109

	<ol style="list-style-type: none"> 8. Devault, Marjorie L. Talking and Listening from Women's Standpoint: Feminist Strategies for Interviewing and Analysis, in Social Problems. Vol. 37 (1) 1990, pp. 96-116 9. Hoffman A. Reliability and Validity in Oral History // Ed. by Dunaway, David K. and Willa K. Baum. Oral history: an interdisciplinary anthology. 2nd ed. California, 1996. – P. 87-93 10. Lummis T. Structure and validity in oral evidence // The Oral History Reader / Ed. by Perks, Robert and Alistair Thomson. London-New York, 1998. – P. 273-283 11. Olick, Jeffrey K. Collective Memory and Chronic Differentiation // Olick, Jeffrey K. The Politics of Regret: On Collective Memory and Historical Responsibility. Routledge, 2007, p.175-192 12. Portelli A. Oral History as Genre // Narrative and Genre / Ed. by M.Chamberlain and P.Thompson. NY: Routledge, 2000. – P. 23-45 13. Ricoeur, Paul. Memory-Forgetting-History, in: Rusen, Jorn (ed.) Meaning and Representation in History. Berghahn Books, 2006, p. 9-19 14. Ritchie D. Starting an Oral History Project // Ritchie, Ronald A. Doing Oral History. New York, 1995. – P. 23-50 15. Rosenthal, Gabriele. Biographical Research // Qualitative Research Practice, ed. Clive Seale, Giampietro Gobo, Jaber F. Gubrium, and David Silverman. London: SAGE, 2004, p.48-64 16. Ryen Anne. Ethical Issues // Qualitative Research Practice, ed. Clive Seale, Giampietro Gobo, Jaber F. Gubrium, and David Silverman. London: SAGE Publications, 2004, p. 230-247 17. Thomson Alistair. Fifty Years On: An International Perspective on Oral History // The Journal of American History, Vol. 85, No. 2. (Sep., 1998), pp. 581-595
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	30 год. аудиторних занять (з них 20 год. лекцій, 10 год. семінарів), 30 год. самостійної роботи та 30 год. на виконання індивідуального проекту
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • теоретичні засади та методологічні принципи усної історії; • методику організації усноісторичного дослідження; • типи інтерв'ю, методи та методики інтерв'ювання; • правові та етичні аспекти роботи у форматі усної історії; • правила архівування усноісторичних документів; <p>розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • складність та неоднозначність досвідів індивідів та груп надзвичайних історичних обставинах • переваги та обмеження усної історії як методу дослідження минулого в постсоціалістичних контекстах • особливості функціонування індивідуальної і колективної пам'яті; • важливість індивіда як суб'єкта та дієвця історичного процесу та історієписання <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розробляти дизайн та організувати усноісторичні проекти; • знаходити та встановлювати контакт з респондентами; • проводити усноісторичне інтерв'ю із застосування різних методик та

	<p>технік;</p> <ul style="list-style-type: none"> • належно оформлювати та опрацьовувати усноісторичні документи; • використовувати усноісторичні документи для дослідницьких, освітніх, громадських та культурних проєктів.
Ключові слова	Усна історія, інтерв'ювання, студії пам'яті, усноісторичний проєкт
Формат курсу	Очний
Теми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усна історія: становлення, теоретичні засади, інституції. 2. Етичні та правові аспекти усноісторичного дослідження 3. Усна історія і студії пам'яті. 4. Дизайн усноісторичного проєкту. 5. Інтерв'ю як основний метод усної історії. 6. Основні техніки та прийоми інтерв'ювання. 7. Гендерні виміри усної історії. 8. Опрацювання та архівування усноісторичних джерел 9. Усна історія в освітніх практиках. 10. Сфери використання та форми оприлюднення матеріалів усної історії
Підсумковий контроль, форма	<i>Залік</i> проводиться у формі презентації-захисту та перехресного (взаємного) рецензування студентами їхніх індивідуальних усноісторичних проєктів.
Пререквізити	Для вивчення курсу аспіранти потребують базових знань з новітньої історії України (XX ст.), гендерних студій, етнології, джерелознавства, англійської мови
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, семінари, практичні, групові завдання, індивідуальні проєкти
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни, студентам необхідно мати цифрові диктофони (або смартфони з функцією аудіозапису) для проведення інтерв'ю, фотоапарати (або смартфони з фотокамерою) для фотофіксації, а також персональні комп'ютери для опрацювання аудіозаписів та підготовки матеріалів проєкту. Для презентації проєктів потрібен проектор та ноутбук .
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <p>присутність та активність – 30 % домашнє читання – 20 % індивідуальний міні-проєкт – 40 % захист та рецензія міні-проєкту – 10 %</p> <p>Письмові роботи: В межах виконання індивідуальних усноісторичних проєктів, студенти повинні письмово оформити супровідні документи до інтерв'ю (біограма, паспорт інтерв'ю, поінформована згода респондента щодо умов використання), здійснити повну транскрипцію інтерв'ю згідно з встановленими правилами та написати підсумковий рефлексивний звіт по міні-проєкту обсягом 8-10 тис. знаків.</p>

	<p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, залучення сторонніх осіб до виконання завдань становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності у роботі студентів є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів виявленого плагіату чи обману. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Відвідання занять є невід’ємною складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Література. Літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде їм надано в електронному вигляді для особистого використання виключно в освітніх цілях (без права її передачі третім особам чи поширення).</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<p>Іспит відбувається у формі презентації-захисту індивідуальних усноісторичних проектів та їх перехресного рецензування. При оцінці за проект враховується своєчасність, повнота та якість виконання наступних вимог:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обрання та узгодження з викладачем теми дослідження, формулювання дослідницької проблеми - розробка запитальника (формулювання і послідовність запитань) - пошук потенційних респондентів, встановлення контакту з ними - технічна, методична та змістовна підготовка до інтерв’ю - проведення інтерв’ю (аудіозапис) - оформлення супровідних документів (біограма, паспорт інтерв’ю, згода респондента щодо умов використання) - повна транскрипція інтерв’ю згідно з встановленими правилами - підсумковий рефлексивний звіт по міні-проекту (8-10 тис. знаків)
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>